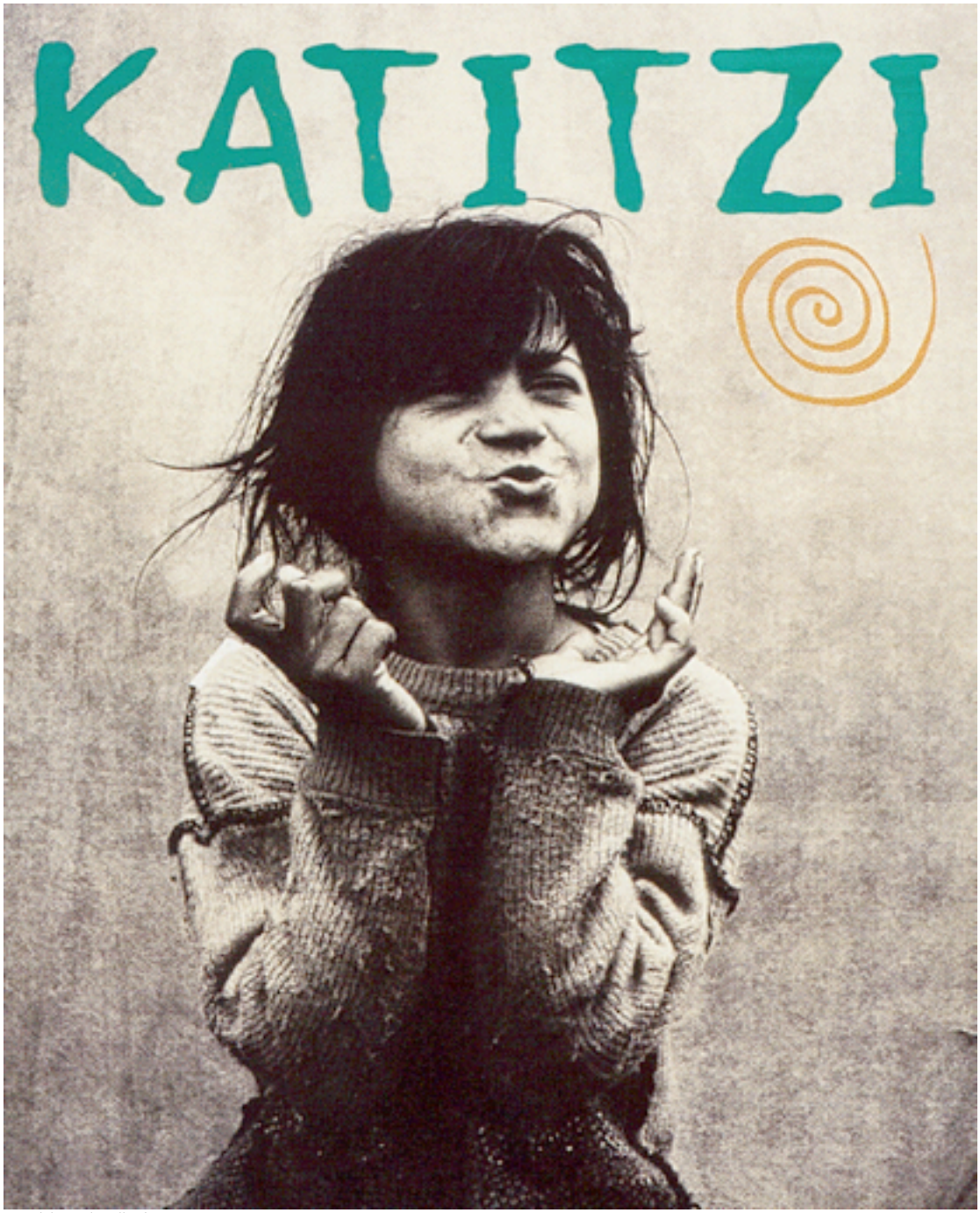

Copyright: Paolo Pellegrin, Agence VU

TEATER FUSENTASTI

Teater Fusentasts KATITZI - fortellerteater for alle fra 7 år.

Med denne forestillingen har vi ønsket å lage et teaterstykke om det å være annerledes i en fremmed verden. Du kan bare gi respekt til andre når du selv har blitt møtt med forståelse for dine behov. Du har rett til samme behandling som alle andre. Selv om du er, og føler deg, annerledes.

Like etter at vi bestemte oss for å skape vår KATITZI i 1997, ble Romanifolket tildelt Rafto-prisen. Basert på en gammel fortellerteatertradisjon spiller vi i en enkel scenografi hvor Teater Fusentasts lirekasse er et viktig element.

Katarina Taikons barnebokskatt om egen oppvekst som roma- (sigøyner-) barn i Sverige er bakgrunnen for KATITZI. En historie om hvordan det er å møte intoleranse og respektløshet bare fordi du er annerledes. Om hvordan hennes rike slektstradisjon hjalp henne til å bli en forteller som klarte å snu denne holdningen.

De som har vært med å lage stykket:
Manus: Ingeborg Eliassen / Jaap den Hertog
Skuespillere: Karl Markus Reinert og Coby Omvlee,
Jaap den Hertog og Trygve Fætten kan alternere med disse
Musikk: Håvard Lund
Scenografi: Gunnar Fretheim/ Jaap den Hertog
Kostymer: Solveig Fugelsøy
Konsulent: Rosa Taikon (Sverige)
Instruktør : Ildevert Meda (Burkina Faso), ferdigstillet av Elin Hassel-Iversen
Dramaturgi: Jaap den Hertog

Takk til: Ragnhild Schlüter og Michael Langhammer for hjelp og gode råd.

Kort om romanifolket i Norge.

Å kalle en roma en ”tater” eller ”sigøyner”, er som å kalle en innvandrer ”Pakkis”. Den første vandringen av dette folket til Norge kom på 1500-tallet og de ble kalt ”tater” eller ”fant”. Deres historie og skjebne skulle være godt kjent gjennom mange avisartikler, bøker, teaterforestillinger og musikanter som for eksempel Egil Akselsen og Åge Aleksandersen. Adgangen til riket ble snart forbudt for jøder, jesuitter og omstreifere. Først mot 1900 ble grensen åpnet for den andre vandringen, ”sigøynerne”. Den fascistiske tidsånden i Europa gjorde at Norge i 1927 forbød disse roma å være norske, og i strid med alle menneskerettigheter ble de 400 norske ”sigøynere” fratatt sine pass og borgerrettigheter. Ikke rart at de alle dro til Frankrike. Da de prøvde å vende tilbake like før andre verdenskrig, anmodet det norske Utenriksdepartement om at de måtte avvises ved den dansk-tyske grensen. Dermed havnet de aller fleste i tyske konsentrasjonsleire.
Det er derfor det bare finnes 250-350 norske roma i Norge i dag. Etter utvidelsen av EU østover kommer mange hit, de fleste fra Romania, men også fra Jugoslavia, Slovakia og Bulgaria. Mange flere lever under umenneskelig forhold i Øst-Europa. Du kan treffe på Roma som musikanter, selgere og tiggere i de fleste byer. Med det de tjener her, forsøker de å forsørge sine familier gjennom vinteren i hjemlandet. Utenlandske Roma har ingen rettigheter i Norge, de har som regel ikke råd til helse-tannlegetjenester.

Katitzi og Rosa spår en godtroende Svenske.

Så neste gang du treffer på en roma som kanskje tigger på gaten, kanskje du gir en slant, eller slår av en prat eller deler et smil.

“Den svenske Martin Luther King”: Kort om Katarina Taikon og hennes familie.

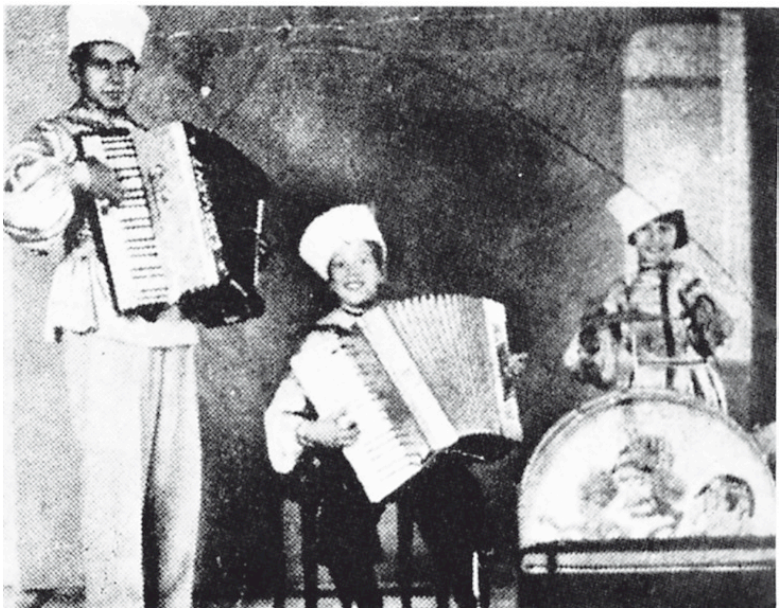

Taikons Trio: Pappa Taikon, Paul og Rosa

Pappa Taikon kunne alt som en roma av Kalderasj slekt må kunne: Fortinne kobberkjeler, lage sølvsmykker, danse, spille musikk, og – så klart – spå fremtiden. Taikons dansetropp var berømt, og tsaren av Russland ga Pappa Taikon flere fullblods araberhester i gave! Alle roma kalte ham ”Den Store Istvan Taikon” og alle lyttet til ham. Men så ble det revolusjon i Russland. Den Store Istvan Taikon var så rik at han kunne skaffe reisepass til alle 15 søsken og deres familier, slik at de kunne gå over grensen og flykte til Sverige.
Og enda var han bemidlet og hadde hele syv vogner med tivoliutstyr. Katarina ble født like for 2. verdenskrig. Sverige ønsket ikke roma i landet, men kunne ikke aktivt utvise dem. Så man nektet dem rasjoneringskort, opphold på samme sted i mer enn 3 uker, skolegang og rett til faste bosteder, i håp om at de skulle forlate Sverige av egen vilje. Det ble satt fyr på Taikons Tivoli to ganger, og han døde fattig. Vår forestilling forteller Katarinas egen historie om sin oppvekst. Først 26 år gammel lærte hun å lese og skrive. Og så skrev hun de bøkene som førte til at Riksdagen i Sverige ga romanifolket de rettigheter det hadde krav på. Med rette kalles hun nå ”Sveriges Martin Luther King”.Hun fikk hjertestans i 1983, og døde i 1995 etter 13 år i koma. Hun ble 63 år. Hennes arbeid for menneskerettigheter ble ført videre av Rosa. Rosa døde som en berømt sølvsmed, 91 år gammel i 2017. Katitzi-bøkene er oversatt til en rekke språk. Det er laget en spillefilm, en fjernsynsserie og en LP plate av dette stoffet tidligere.
I 2015 laget Lawen Mohtadi en kritikerrost biografi og dokumentarfilm om Katarina, og alle 13 Katitzi-bøkene ble nylig utgitt på ny i Sverige.

Teater Fusentasts KATITZI er vist mer enn 350 ganger:

- På Vinterlysfestivalen i Mo i Rana
- På Nordlysfestivalen i Tromsø
- For den Kulturelle Skolesekken gjennom Norsk Scenekunstbruk i
- Trøndelag, Sandefjord kommune, Aust- og Vest-Agder,
- Møre og Romsdal, Rogaland og Oppland
- For Hedmark Turneorganisasjon på 2 turnéer
- For Du store verden (trAP.no)/ Teaterhuset Avant Garden
- For Operauken i Kristiansund
- For Trondheimsbiennalen (NTNU) i Trondheim
- i Østersund, Sverige og mange flere steder

Katitzi danser i filmen Uppbrott

Mer om Katarina Taikon, Katitzi og Roma:

Bøker av Katarina Taikon:

Zigenerska	(1963)	
Katitzi	(1969-1980)	13 bøker
Zigenare är vi	(1967)	
Dikter	(1968)	

Bok om Katarina Taikon:
Den dag jag blir fri (2015) av Lawen Mohtadi

Dokumentar om Katarina Taikon:
Taikon (2015) av Lawen Mohtadi og Gellert Tamas

TV-serien ”Katitzi” kom ut på DVD i 2006

For mer om Katarina Taikon, Katitzi, filmen ”Taikon” og lenker: https://www.taikon.se
Katitzi og Rosa danser, Paul mekker på den lille røde Forden i filmen ”Uppbrott” fra 1948: http://www.filmarkivet.se/movies/uppbrott

Teknisk:
Rigging: min. 2 t. før og 1 t. etter forestilling
Varighet: ca. 50 min.
Spilleareal: min. 6 x 3 mtr.
Takhøyde: 2,4 mtr.
Strøm: 2 x 16 amp.
Salen bør mørklegges.
Antall publikum: Max 120
Aldersgrense: Fra 7 år.

KATITZl er støttet av Norsk kulturfond og "Nettverket Du Store Verden (trAP.no)".

en avdeling i **Lege Artis A/S**
org. Nr 977528151
Riddervoldsgate 28
7052 Trondheim,Norge.

+47-98070466 (Jaap – Dukkespiller – daglig leder), +47-90856657 (Coby - Skuespiller - dramatiker), +47-91808398 (Randi - Musiker - Produsent)
fusentast@fusentast.no, fusentast.no, facebook: Fusen Tast